

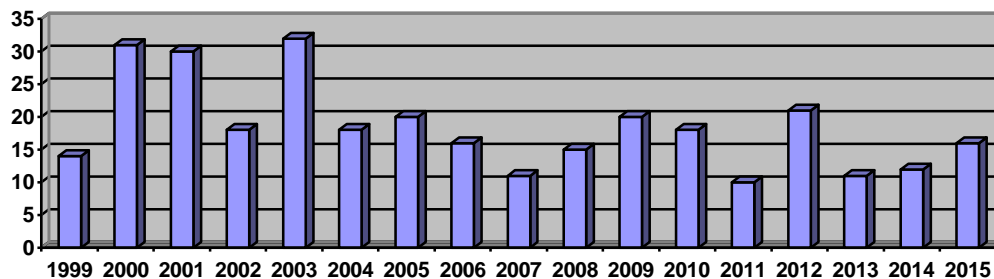
Resultaten BMP-Z 2015 in Twente

Hoe is het in Twente in het afgelopen gegaan met de bijzondere broedvogels? Heeft die Rode Wouw inderdaad gebroed? En ook die Kraanvogel? In het volgende overzicht staat het volledige overzicht van de zeldzame broedvogels in Twente in 2015.

In de eerste plaats dank aan de vele tientallen waarnemers die zich hebben ingezet voor het onderzoek naar BMP-Z soorten (= Broedvogel Monitoring Project Zeldzame soorten) in Twente. Het overzicht is tot stand gekomen door gebruik te maken van diverse bronnen: gegevens van NM en SBB, de resultaten van het onderzoek van het BMP-Z Telgebied Losser, BMP-B Engbertsdijksvenen en vanuit het Beekvogelproject met vele vaste Z-telgebieden langs de Twentse beken. De steenuilenwerkgroepen gaven de resultaten van hun tellingen door en er zijn aanvullingen gezocht op waarneming.nl.

Geoorde Fuut (16)

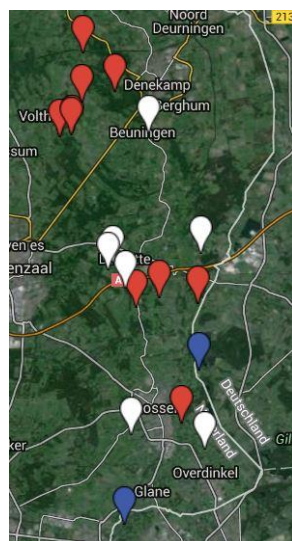
Vanaf 2003 kent de Geoorde Fuut in Twente een afname in de broedvogelaantallen. Wel komen ze nu in meer gebieden voor dan in het verleden. In het kerngebied de Engbertsdijksvenen waren 11 territoria. Er kwamen dit jaar ook meldingen van territoria uit het Wierdense Veld (2), Oeelmars Losser (1) en het retentiegebied Kristalbad bij Enschede (2).



Geoorde Fuut in Twente

Ooievaar (12)

Het bekende paartje Ooievaarders in Losser betrok voor de 22^e keer het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel. De Losserse ooievaarderspopulatie breidde zich dit jaar verder uit tot inmiddels 5 broedparen. Verder in het Dinkeldal in de buurt van Rossum, Dinkelland hebben 4 paren gebroed (1 bij Havezathe Everloo, 2 bij de Voltherdijk en 1 aan de Vogelpoelweg) en bij Singraven, Dinkelland 1 paar. De gehele populatie in het Dinkeldal bestond dit jaar uit 12 broedparen, waarvan 2 net aan de Duitse kant pal tegen de grens. Op onderstaand kaartje zijn de bezette nesten in rood aangegeven, met in wit de nog lege paalnesten en in blauw de bezette nesten in Duitsland.



In het overige deel van Twente was er een broedpaar bij de Kruidenwijk in Nijverdal en ook bij Vriezenveen.

Grote Canadese Gans (3)

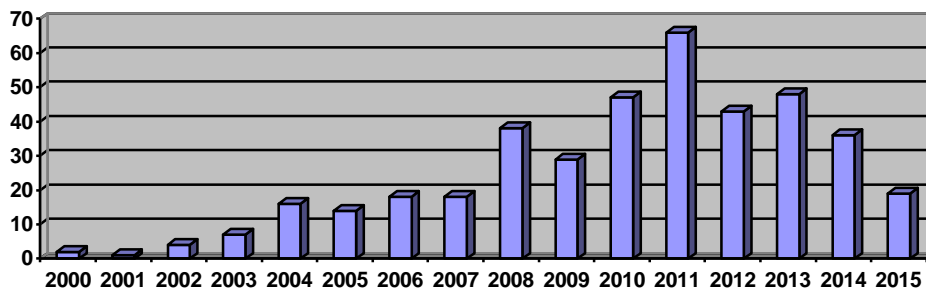
Voorlopig nog geen toename in Twente van de Grote Canadese Gans. Dit jaar was er 1 paar op de Oelemars bij Losser, 1 paar in Stroothuizen in Losser en 1 paar in de Ottershagen bij Tilligte.

Kolgans (1)

Op de Oelemars verbleef dagelijks 1 paar Kolganzen, maar was er geen nest.

Brandgans (19)

Deze gans neemt in navolging van overig Nederland ook in Twente gestadig toe, maar niet alle Brandganzen zijn doorgegeven. Brandganzen komen in Twente vnl. voor in hoogveengebieden, zandafgravingen en parken. Op het terrein van zandafgraving de Oelemars in Losser hebben 5 paren een territorium gehad. Op de Stroinkslanden, Enschede werden 6 paren gemeld. In de Engbertsdijksvenen zaten 7 paren en bij Diepenheim 1 paar. De meeste territoria zijn vastgesteld door waarneming.nl uit te kammen op Brandganzen. Alleen de vogels met de aanduiding paar in broedbiotoop, nestindicerend, nestvondst en met niet-vliegvlugge jongen zijn opgenomen. Helaas waren slechts enkele van de vele meldingen uit waarneming.nl voorzien van meer informatie dan aantal en de aanduiding ter plaatse. Van de overige meldingen konden dus geen geldige territoria worden gemaakt. Onderstaande grafiek laat daardoor een daling in de aantallen zien.



Brandgans in Twente

Rode Wouw (1)

Toch weer een territorium van de Rode Wouw in Twente dit jaar. Na vergeefs zoeken op de locatie van vorig jaar bij de Hooge Lutte was er dit jaar onverwacht toch een succesvol broedgeval met twee uitgevlogen jongen in een klein bosje bij de Ottershagen, Tilligte.

Bruine Kiekendief (0)

Van de Bruine Kiekendief zijn tientallen meldingen binnen de datumgrenzen op waarneming.nl geplaatst. Zelfs van dit grote aantal meldingen kon geen enkel geldig territorium worden samengesteld. Het betreft voornamelijk solitaire overzomeraars in de hoogveengebieden.

Slechtvalk (5)

De voormalige zendmast bij Markelo trok al in 2007 een Slechtvalk aan en in 2008 werd hier in februari een paar waargenomen. Er werd een nestkast op 100 m hoogte geplaatst, waarbij het paartje zich voortdurend ophield. Vanaf 2009 heeft het paar hier elk jaar gebroed, ook dit jaar. Er waren eveneens territoria van de Slechtvalk de watertoren van Almelo (2jongen), op de Alphatoren in Enschede (geen jongen), bij de afvalverbrander Twence op de Boeldershoek bij Enschede en op de watertoren in Vriezenveen.

Kraanvogel (3)

Vanaf 2011 bevinden zich in de Engbertsdijksvenen territoria van de Kraanvogel. In 2011 vertoonden 2 paartjes Kraanvogels baltsgedrag, maar bij controle werden geen nesten of jongen waargenomen. Waarschijnlijk ging het hier om nog niet geslachtsrijpe vogels. In 2012, 2013 en 2014 werd hier ook 1 paar gesignaleerd, evenals dit jaar. In 2014 was er echter een nest met eieren dat helaas mislukt is, maar dit jaar was er voor het eerst een succesvol broedgeval met 1 groot geworden jong. In de hoogveengebieden in de grensregio Aamsveen, Haaksbergerveen en Witte Veen werden minimaal 2

verschillende paartjes baltsende Kraanvogels gezien. In het Gilderhauser Venn in Duitsland, 6 km ten oosten van Losser heeft een Kraanvogelpaar succesvol gebroed.

Kleine Plevier (15)

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen met pioniersvegetatie. Er werden dit jaar 12 paren opgespoord, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars (2) in Losser, waarvan 1 paar succesvol in een maisveld heeft gebroed, 1 paar op de Borkeld bij Markelo, 1 paar Ottershagen bij Tilligte, 2 paren op de Domelaar bij Markelo, 5 paren in het Retentiegebied Kristalbad, Enschede, 3 paren in de Overtoom bij Rijssen en 1 paar in het Aamsveen bij Enschede.



Baltsend paartje Kleine Plevieren op de Oelemars, Losser (foto: Ben Hulsebos)

Oehoe (1)

In 2010 werd voor het eerst een territorium van de Oehoe op het terrein van Twence op de Boeldershoek bij Enschede vastgesteld. In 2011 was op dezelfde locatie wederom een territorium, maar nog steeds zonder broedindicaties. Van het geslaagde broedgeval in 2012 zijn de jongen spoorloos verdwenen. Hoogstwaarschijnlijk zijn ze door hun eigen ouders opgegeten. In 2013 was er wel een territorium op deze locatie, maar weer zonder jongen. In 2014 en in dit jaar is er succesvol gebroed.

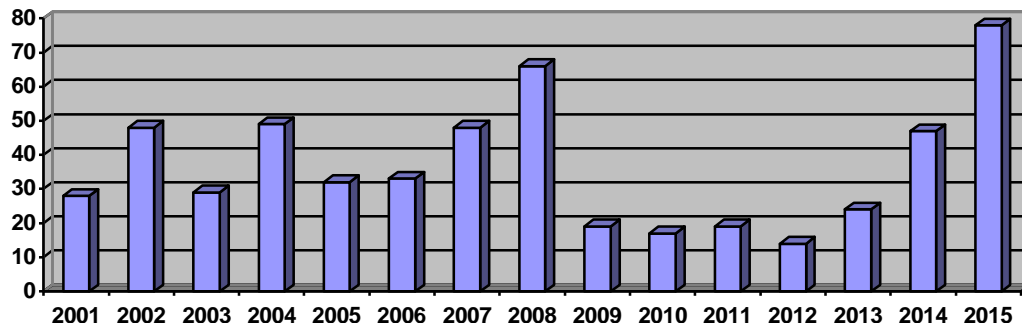
Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn sinds 2003 tien telgebieden aangemeld. De populatie is in deze gebieden stabiel en neigt tot toename door plaatsing van nestkasten door de steenuilwerkgroepen. De resultaten in Wierden zijn onderling niet vergelijkbaar, want pas vanaf 2007 is er volledig geteld. De monitoring in Losser en Overdinkel wordt gedaan door leden van VWG Losser met als coördinatoren Friso Koop, Peter Steffens en Leo Hassing. De Steenuilen in Dinkelland (Saasveld, Deurningen, Fleringen, Agelo en Reutum) worden geteld door leden van de Natuurwerkgroep "De Grutto" uit Weerselo onder coördinatie van Vincent de Lenne. In Wierden zijn de Katoel'nkiekers onder leiding van Hans Gels met de inventarisaties bezig geweest. Beuningen en Lattrop worden door Friso Koop geteld.

De schatting voor de totale steenuilenpopulatie in Twente bedraagt 830 territoria.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Losser Steenfabriek	7	8	9	8	8	9	9	11	10	10	8	11	9
Overdinkel Ringstation e.o.	11	12	14	13	10	12	14	15	11	15	14	16	14
Saasveld	45	43	41	43	42	45	43	41	42	44	42	45	43
Deurningen	20	25	27	26	30	30	30	26	23	22	24	24	22
Fleringen	5	6	7	6	6	6	6	6	10	9	9	9	9
Groot Agelo	9	12	15	16	18	19	17	24	22	16	18	18	17
Reutum	4	4	3	4	4	4	4	4	7	6	6	6	5
Wierden	-	-	45	56	95	93	95	94	92	92	82	92	116
Beuningen- Denekamp-	-	-	-	-	-	-	-	17	15	15	17	17	19

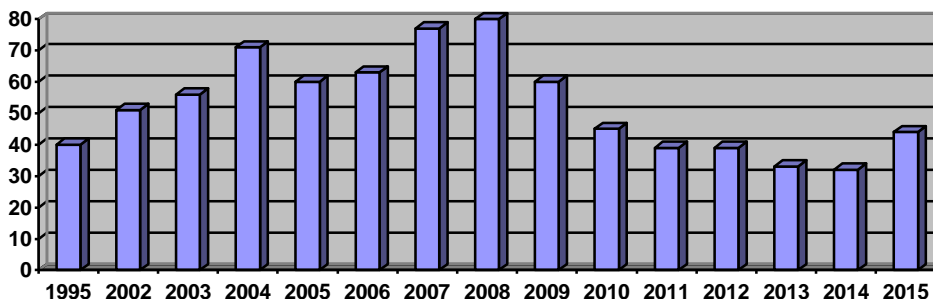
opzichte van vorig jaar met een bijna verdubbeling van 24 naar 47 territoria. Maar dit jaar gaat de boeken in als het beste jaar sinds het begin van de tellingen, met maar liefst 78 territoria. Dank aan Peter van den Akker voor de coördinatie van het Beekvogelproject en aan de vele tellers van dit project, waarbij zoveel mogelijk IJsvogels en Grote Gele Kwikstaarten in Twente via vaste Z-telgebieden worden geteld.



IJsvogel in Twente

Grote Gele Kwikstaart (44)

De populatie van de Grote Gele Kwikstaart kent in Twente net als de IJsvogel een behoorlijke terugslag. In het kerngebied langs de Dinkel leed de Grote Gele Kwikstaart na de winters 2009-2012 enorme verliezen. Van de Dinkelpopulatie van 31 paren in 2007 zijn er nu nog maar 13 over. Voor heel Twente komt de neergang van 80 territoria in 2008 uit op 32 territoria in 2014, een afname van 60 %. Het herstel van de IJsvogel dit jaar deed zich helaas niet in die mate voor bij de Grote Gele Kwikstaart. Wellicht is hier sprake van een ontoereikend voedselaanbod, want ook de jongen productie is minimaal. Evenals bij de IJsvogel heeft Peter van den Akker de coördinatie van de tellingen verzorgd.



Grote Gele Kwikstaart in Twente

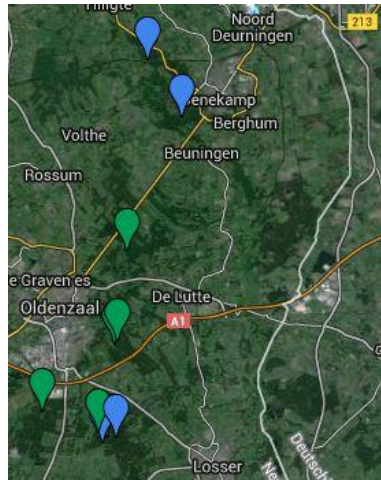
Rouwkwikstaart (1)

Een gemengd paar RouwkwikstaartxWitte Kwikstaart werd met voedseltransport waargenomen bij Reutum.

Kortsnavelboomkruiper (7)

De eerste Kortsnavelboomkruiper, een ongepaard mannetje, werd in 2005 op de Lonnekerberg in Enschede gehoord. Het jaar daarop was er op dezelfde locatie een geslaagd broedgeval. De soort kende in 2007 een verhoudingsgewijs geweldige toename in Twente, want het aantal territoria en broedgevallen nam toe tot 7 en de soort breidde zich verder uit van de Lonnekerberg naar het Haagse Bos. Na een periode van jaarlijks 1 tot 3 territoria was er in 2012 weer een opleving en werden er wederom 7 territoria vastgesteld. De Kortsnavelboomkruipers worden tegelijkertijd met het Twentse onderzoek naar Middelste Bonte Spechten geïnventariseerd, want ze komen bijna in dezelfde leefomgeving voor. Helaas zijn ze een bijzonder lastig vast te stellen soort die soms wel en soms niet op geluid reageert. Ook de zang wordt maar sporadisch gehoord. Interessant is echter dat het verspreidingsgebied zich uitbreidt. Naast de vaste locaties op de Lonnekerberg (1) en Haagse Bos (2) zijn ze nu ook aangetroffen in het Lankheet, Haaksbergen (bezet nest), in Losser op Boerskotten (2) en

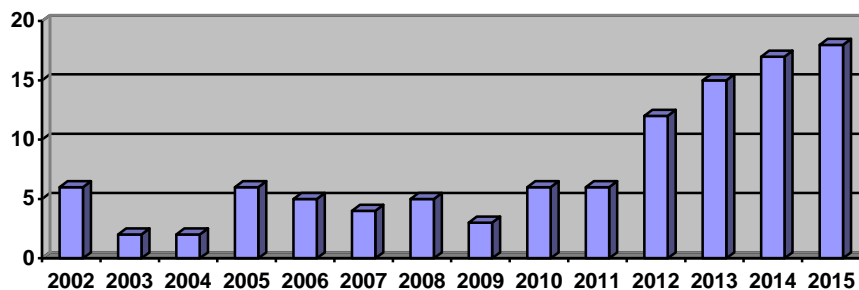
Hakenberg, Losser (1). Op vier andere locaties nl. Singraven (2), Haagse Bos (1) en Oldenzaalse Veen werden Kortsnavels aangetroffen, waarvan helaas de noodzakelijke vervolgaanname niet kon worden binnengehaald.



Kortsnavelboomkruiper in Twente (groen=territorium, blauw is niet-geldig territorium)

Grauwe Klauwier (18)

Het aantal Grauwe Klauwieren in Twente neemt gestaag toe. Dit jaar was er een bolwerk van de Grauwe Klauwier in de Engbertsdijkvenen met 7 territoria. Verder waren er territoria en broedgevallen in Hezigen (1), Aamsveen (4), Haaksbergerveen (2), Punthuizen (1), Stroothuizen (1) en Beuninger Achterveld (1) in Losser en het Witte Veen bij Buurse (1). Het territorium in Hezigen is het enige dat in kleinschalig cultuurland is gelegen. De andere paartjes zaten allemaal in heide- en hoogveengebieden.



Grauwe Klauwier in Twente

Raaf (3)

Dit jaar waren er in de broedtijd 44 waarnemingen van de Raaf. Van alle waarnemingen konden er slechts 4 worden samengevoegd tot 3 geldige territoria, nl. 1 in het Witte Veen, Buurse, 1 in het Wierdense Veld bij Nijverdal en 1 in het Haaksbergerveen.

Ik hoop dat de tellers van de Z-soorten door blijven gaan met hun inventarisaties, die vaak via Z-telgebieden georganiseerd zijn, bv. de bekendtellingen en de steenuilenmonitoring. Z-soorten kunnen regelrecht via de website bij Sovon worden ingevoerd via gegevensinvoer en daarna de inlogcode. Wie voor het eerst inlogt, gaat bij www.sovon.nl eerst naar inloggen met de waarnemerscode en de vier cijfers van de postcode van de waarnemer. Tellers die nog geen waarnemerscode hebben kunnen deze aanvragen. Vervolgens broedvogels aanklikken en dan naar losse meldingen.

Mocht dit niet lukken dan kunnen meldingen van Z-soorten rechtstreeks via de mail naar mij toe of op www.waarneming.nl worden gezet. Als er van www.waarneming.nl gebruik wordt gemaakt is het niet voldoende om alleen soort, aantal en locatie aan te geven, maar moet het vakje "ter plaatse" even uitgerold worden om nadere informatie te geven, bv. zingend/baltsend, paar in broedbiotoop, alarmerend, enz. Dan pas kan ik er eventueel nog een geldig territorium van maken, want het is voor Z-soorten bijna onmogelijk om dit met alleen de aanduiding ter plaatse te realiseren. De voorkeur gaat echter uit naar het zelf invoeren van de waarneming via de website www.sovon.nl.

Ben Hulsebos, Districtscoördinator Sovon Twente
benhulsebos@home.nl